

МЕКТЕПТИН ТАРБИЯЛЫК САБАКТАРЫ

www.kao.kg

Тема: Ата-эне жөнүндө баллада
2-бөлүк

Үй-бүлөнүн мүчөлөрүнүн этикасы
5-класс, IV чейрек

Кыргыз билим берүү академиясынын
илимий кызматкери: **Алымбаева Бермет Бекешовна**

alymbaevaberm18@gmail.com

Үй-бүлөнүн мүчөлөрүнүн этикасы

Үй-бүлө болбой эл да, мамлекет да болушу мүмкүн эмес!

Бала үй-бүлөдө төрөлүп өсөт. Ата-эненин тарбиясын алат. Ал чоңоюп жетилгенге чейин ата-эненин мээримине, багуусуна, коргоосуна муктаж.

Үй-бүлө гана бала менен ата-энени жакындатат, улуу-кичүү мамилесин калыптандырат, урмат-сый эмне экенин билдирет, ынтымактуу жашоого жана турмуш сырларын үйрөнүүгө ыңгайлуу шарт түзөт. Үй-бүлө гана баланын толук кандуу жетилүүсүнө өбөлгө болуп, адамгерчиликтүү сапаттарга тарбиялай алат.

“Ата - өчпөс чырак, Эне – соолбос булак”. Ата-үйдүн ээси, үй-бүлө башчысы. Ал эми эне болсо, анын кеңешчиси, үйдүн куту. Бала – ата-эненин өбөк-жөлөгү! Кыргыздын түшүнүгүндө бала атанын руханиятынын уландысы, мурасчысы. Атасыз үй – таянычы жок, жетим сыяктуу. Ал эми энесиз үй –суз, куту качкан берекеси кеткен көрүнүшкө ээ. Баласыз үй – мазар. Демек, үй-бүлөнүн мааниси – бул бүтүндүктө!

Ошол үчүн эне – бул баланын таянычы, жөлөнүчү, жол көрсөткөн акылманы тура.

Күн көктөн жадырап тийип, нурун төгүп, кыртыштагы чөптү өстүргөн сыяктуу баласы үчүн эне агылып-төгүлгөн мээриминин чачат.

Мээрим демекчи, баланы эң биринчи иретте, мээримге бөлөө керек. Чындыгында, мээрим-бул бала тарбиясынын пайдубалында жаткан улуу жаратуучу кудурет. Баласы үчүн энелик сүйүү чексиз экенин ар убак айгинелеп турат.

Эне тарбиясы эмне үчүн керек?

Элдик педагогиканын баалуу мурастарына кайрылсак, ата-бабалар бизге бала тарбиялоонун көөнөргүс рухий – адептик эң сонун үлгүлөрүн калтырып кеткен экен. Мында бала төрөлгөн күндөн баштап эле тарбия иши.

энелердин энчисине берилген. Эне өз баласына жылуу мээримин төгүп, ийкемдүү көндүм адаттарга тарбиялаган. Эненин колунан тарбия көргөн балдар чынчыл, сылык, кичипейил, элпек, боорукер жана камбыл болуп өскөн. Мындай балдар үй-бүлөнүн ишенимдүү жардамчысы боло алышкан. Мисалы: Кыз бала эненин жеңилин жерден, оорун колдон алып, үй ичинин тазалыгын сактап, идиш-аяк кармап, тамак-аш жасаганга көмөктөшсө, эркек бала эненин да, атанын да ишине жардам берип, алардын өйдө чыкса “өбөгү”, ылдый түшсө “жөлөгү” болуп, чоң милдет аткарган.

Ата тарбиясы эмне үчүн керек?

Эркек балага эне адебин үйрөнүп, жүрүм-турум эрежелерин өздөштүрүүдөн тышкары да “эл четинде жоо бетинде” өзүн татыктуу алып жүрүү үчүн атанын тарбиясын, алуу зарылдыгы келип чыккан. Аталар эркек балдарды Ата-Мекенди, элди, Ата-Журтту, жана туулган

жерди баалоого, көздүн карегиндей сактоого, коргоого, эч кимге тепсетпөөгө ошондой эле эрдик жаратууга үйрөткөн. Ата тарбиясын алган бала эрктүүлүккө, кайраттуулукка, чыдамкайлыкка, тайманбастыкка үйрөнүп, ат үстүндө чапчан, шамдагай, ыкчам жүрө билүүгө, айткан сөз, берген убадага бек болууга тарбияланган.

Аталар өз балдарын Ата-Журт үчүн өз өмүрүн да аябоого, туулган жердин топурагын, караанын баалоого үйрөткөн. Чындыгында эле ата тарбиясы эркек бала үчүн аба менен суудай эле зарыл экендигин билебиз.

Кыскасын айтканда, ата менен эне балдарына жарык шоола чачкан, маңдайдан күйгөн шамчырак десек жаңылбас элек.

Ата-эне баласына кеңеш берүүдө бир аксиома бар. Балдар дайыма ата-энесинин күзгүсү болуп эсептелинет. Бала менен эмне болсо дагы, ар дайым ата-эне балдарынын жүрүш-туруштарынын негизги себеби болушат. Ата-энеси айткан сөздөрдү, жасаган иштерди балдар үлгү, чындык катары кабыл алышат. Ошондуктан тарбиянын эң жакшы жолу – ата-эненин үлгүсү.

Сабакты бышыктоо:

Бала өз алдынча өмүр сүрүп кеткиче турмуштун сырларын үйрөтүп, ошол турмушта адашпай татыктуу жашап өтүүсүнө көмөк берет. Бала өмүрдүн максаты эмне экенин, кыйынчылыктарды жеңүүнүн жолдорун жана чыдамкайлыкты ата-энесинен үйрөнөт. Ата-эненин мээримин балага күндүн нуру сымал тегиз чачырап бардыгы бирдей тарбияланат. Ата-эне баласы үчүн түн уйкудан калып, чарк айланып жанын курмандыкка чалат.

Салыштырсак кең дүйнөгө барабар,

Ата-энелер ыйыксыңар, асылдар.

Ата-энелер балдар үчүн жан кыйган,

Бар болгула, оо аталар, апалар!

Чоң эне бир өзүңдөн айланайын,

Чоң эне оорубагың суранамын.

Дайыма жүзүң жарык болуп турса,

Бизге бакыт. Мен ушуга кубанамын.

Макал-лакаптарды талкуулоо:

- Ата-энеңе акаарат айтпа;
- Калп сүйлөп эч качан ата-энеңди алдаба;
- Ата-энеңден озунуп сөз сүйлөбө. Сөзүн бөлбө;
- Бардык жакшы буюмуңду ата-энеңе арна;
- Иштен тапканды алгач ата-энеңе алып келип бер;
- Тамакка ата-энеңден мурда озунуп кол сунба;
- Карып калган ата-энеңди кароосуз калтырба;
- Ата-энеңди бейчеки капа кылба.

Суроо, тапшырма

- Сен ата-энеңдин тилин аласыңбы?
- Аларды сыйлайсыңбы?
- Ата-энеңдин сүрөтүн тарт;
- Акыркы жолу ата-энеңди качан кубанттың?
- Үйүңдө ата-энеңе кандай жардам бересиң?

Бабалар сөзүн билип ал!

- Ата тарбиясын көргөн тартиптүү, эне тарбиясын көргөн адептүү;
- Ата карааны менен дем, эне жамалы менен эм;
- Ата-энеңди дайыма сыйлап, тилин ал!
- Адепсиз бала-таманга жабышкан чыла;
- Ата намысын арсыз уул кетирет;
- Уул-кызы дайым сыйлап турса эгер, Ата-эненин жүзү жайнап нур себер.

Жыйынтыктоо:

- Окуучулардан жогорку суроолорго жооп алгандан кийин сабакты төмөндөгүдөй жыйынтыктасак болот. Бала өз алдынча өмүр сүрүп кеткиче, ата-эне турмуштун сырларын үйрөтүп, ошол турмушта адашпай татыктуу жашап өтүүсүнө көмөк берет. Өмүрдүн максаты эмне экенин, кыйынчылыктарды жеңүүнүн жолдорун жана чыдамкайлыкты ата-энесинен үйрөнөт.

Үйгө тапшырма:

- “Ата-эненин асылдыгы” деген темада аңгеме түзүп келүү.

Интернет булактарындагы сүрөттөрдүн ссылкасы

www.infourok.ru

www.vkurse.kz

www.ok.ru

www.mypresentation.ru

www.zkasorken.kz

<https://www.youtube.com/watch?v=xo8uUAzBCgE>